

hos Pierre Deland öfver gick han 1853 till Mindre Teatern, som då stod under Torsslows ledning. »Under denna tid gick det så småningom upp för honom, att hans bestämmelse långt mindre var att omskapa andras bilder och tjäna till språkrör åt andras infall, än att själf dikta gestalter och uppträden för världen innanför rampen, och från 1854 beslöt han att helt ägna sig åt skönlitterärt författarskap». Hans förstlingsarbete, enaktsvaudevillen »En herre som går vilse», hvilket stycke upptogs af Deland på Djurgårdsteatern sommaren 1852, gjorde lycka och därmed var målet klart för honom. Hans nästa dramatiska arbete blef en treaktskomedi, »Hin ondes gåfva», som gafs af Torsslow på Mindre Teatern hösten samma år. Sedan följde det ena lustspelet efter det andra: »Min vän löjtnanten», som upptogs å samma scen i januari 1855 och gafs ett stort antal gånger, »När man inte har pengar», likaledes gifvet med mycken framgång, och många andra. Bland hans tidigare, mera uppmärksammade stycken må äfven nämnas »Frun af stånd och frun i ståndet», som gafs på Södra Teatern i början af 1860-talet och gjorde stor lycka.

Under samma tid — i slutet af 1858 — utgaf han sin bekanta bok »Fyra år vid landsortsteatern», hvori han skildrade sina upplevelser under sitt resande teaterlif, och under första hälften af år 1859 utgaf han tillsammans med Ludvig Norman och Albert Rubenson »Tidning för Theater och Musik», som dock endast utkom under detta halfår.

Hans »skötebarn» var alltjämt teatern, och sin kärlek till »bräderna, som föreställa världen» fick han visa genom praktisk och insiktsfull verksamhet, då han från och med den 1 juli 1863 anställdes som litteratör vid Kungl. Teatern och samtidigt som lärare i deklamation vid elevskolan, hvars föreståndare han var 1868 till 1874. Som litteratör kvarstod han äfven under hela den tid han sedermera var intendent vid Kungl. Stora Teatern. Han lämnade dessa sina befattningar vid af Edholms afgang från direktörsskapet år 1881 och öfvertog då ledningen af Stora Teatern i Göteborg, där han uppehöll en god repertoar, hvarjämte han hade lyckats samla omkring sig ett sällskap bestående af mycket goda förmågor. Redan efter två år, i maj 1883, nödgades han dock sluta med detta teaterföretag på grund af det ogynnsamma ekonomiska resultat som

företaget hade lämnat. Han flyttade då tillbaka till Stockholm, där han sedan verkade uteslutande som författare och öfversättare.

Frans Hedberg hade börjat sin skriftställarbana som lustspelsförfattare. Kort innan han blef fästad vid Kungl. Teatern hade han skrivit ett skådespel med ämne ur vårt lands historia, »Kung Märta», som gafs af Stjernström på Mindre Teatern 1860; för Kungl. Teatern skref han därefter »Dagen gryr» (1865), »Bröllopet på Ulfåsa» (1865), som blef hans största triumf och det mest populära af alla hans dramatiska alster, »Vasaarvet» (1868) m. fl. fosterländska stycken. Samtidigt författade han äfven en mängd komedier, bland andra »Blommor i drifbänk» (1862), »En odåga» (1867), »Så kallad ungdom» (1868), »Det skadar inte» (1870) och »Majorens döttrar» (1871), alla dessa uppförda å Dramatiska Teatern, samt åtskilliga operatexter: »Hertig Magnus och Sjöjungfrun», »Den förtrollade katten», »Den bergtagna», »Vikingarne» m. fl. Bland hans många bearbetningar för scenen torde »Fregattkaptenen» och »Advokaten Knifving» liksom äfven hans kvicka öfversättning af »Sköna Helena» vara de som vunnit den största popularitet. Som bearbetare och öfversättare för scenen intog han för öfrigt ett mycket framstående rum, och han utvecklade äfven i detta afseende en enastående produktivitet. Hans originalpjäser torde uppgå till ett hundratal och hans öfversättningar till ett par hundra. Äfven som novellförfattare och skald frambragte han mycket af värde. Redan 1866 utgaf han två delar »Dikter», och sedermera offentliggjorde han flera novellserier, såsom »Smått och godt», »Svart på hvitt», »Skärgårdslif och Stockholmsluft», »Från gator och skär», romanen »Arbetarelif» m. m. Hans enkla och manliga framställningskonst gjorde honom till en af sin tids mest populära författare, och äfven i personskildring och konstomdöme visade han sig vara en framstående skriftställare, hvarpå hans två arbeten »Svenska skådespelare» och »Svenska operasångare» äro intressanta bevis.

Frans Hedberg var innehafvare af medaljen »Litteris et artibus», blef riddare af Vasaorden 1867 och ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien 1870. Efter endast en veckas sjukdom afled han i Stockholm den 8 juni 1908. — Gift i Stockholm

den 31 jan. 1857 med skådespelerskan *Amanda Carolina Broman* (dotter af skådespelaren Robert Gustaf Broman); hon var i sin ungdom skådespelerska och gaf som sådan goda löften, men lämnade scenen sedan hon ingått äktenskap. Hon afled på sitt sommarställe, Nästede på norra Ljusterön, den 27 juli 1916, 81 år gammal.

Johan Gustaf Fredrikson, *biträdande förste regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1876—30 juni 1877, *intendent vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1879—30 juni 1884. (Se Sceniska konstnärer.)

Per Anders Johan Willman, *intendent vid Kungl. Stora Teatern* 1 juli 1881—30 juni 1884. *Förste direktör* 1 juli 1883—30 juni 1888 och var alltså under första året af sitt direktörskap äfven intendent vid Kungl. Teatrarnes lyriska scen. (Se Sceniska konstnärer.)

Carl Henrik Christiernsson, *biträdande regissör vid Kungl. Stora Teatern* 1 juli 1881—1 febr. 1882; *regissör* 1 juli 1882—30 juni 1888. (Se Sceniska konstnärer.)

Johan August Lindberg, *regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1884—1885. (Se Sceniska konstnärer.)

Nils Edvard Personne, *tjänstförrättande regissör* (ej på ordinarie stat) *vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1885—1888.

Nils Emil Hjertstedt, *biträdande regissör* (ej på ordinarie stat) *vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1886—1888. (Se Sceniska konstnärer; han var som skådespelare engagerad vid Kungl. Operans talscen spelåret 1891—1892.)

*   *   *

Carl Henrik Christiernsson, *regissör vid Kungl. Operan* 1 juli 1888—30 juni 1889. (Se Sceniska konstnärer.)

Ludvig Oscar Josephson, *sceninstruktör vid Kungl. Operan* 1 juli 1889—30 juni 1894. (Se Sceniska konstnärer.)

Ernst Axel Rundberg, *regissör vid Kungl. Operan* 1 juli 1894—30 juni 1897. *Tjänstledig* 24 febr.—30 juni 1897. (Se Sceniska konstnärer.)

Carl Fredrik Lundqvist, *tillförordnad regissör vid Kungl. Operan* 25 febr.—24 mars 1897. (Se Sceniska konstnärer.)

Johannes Wilhelm Samuel Elmblad, *regissör vid Kungl. Operan* 26 mars 1897—30 juni 1898. *Förste regissör och sceninstruktör vid Kungl. Teatern* 1 juli 1898—31 okt. 1902. (Se Sceniska konstnärer.)

Georg Gottfrid Törnquist, *förste regissör och sceninstruktör vid Kungl. Teatern*. 1 nov. 1902—30 juni 1903. (Se Sceniska konstnärer.)

Johan August Lindberg, *förste regissör och sceninstruktör vid Kungl. Teatern* 1 juli 1903—30 juni 1906. (Se Sceniska konstnärer.)

Carl August Söderman, *tillförordnad förste regissör vid Kungl. Teatern* 1 sept. 1906—30 juni 1907. (Se Sceniska konstnärer.)

Harald André, *förste regissör och sceninstruktör vid Kungl. Teatern* 1 juli 1907—30 juni 1908, ånyo från 1 juli 1910.

Född i Motala den 14 juni 1879. Föräldrar: grosshandlaren John Andersson och Maria Kristina Andersson. Efter aflagd studentexamen år 1897 idkade han filosofiska studier i Uppsala, hvilka sedan fortsattes vid universitetet i Leipzig. Samtidigt ägnade han sig åt ingående studier i musikens historia och teori samt därjämte i pianospel för den berömda pianisten Alfred Reisenauer. Efter tre års vistelse i Leipzig for han till Berlin, där han vid Sternska konservatoriet särskildt utbildade sig för dirigentbanan och samtidigt idkade praktisk musikverksamhet. Efter sex års vistelse i utlandet återvände han år 1906 till Stockholm, där han först blef musikanmälare i Svenska Dagbladet innan han efter en tids specialstudier tillträdde sin befattning som förste regissör vid Kungl. Teatern. Då Albert Ranft år 1908 öfvetog operaverksamheten öfvergick André till redaktionen af Stockholms Dagblad, där han som musikkritiker ådagalade framstående egenskaper. Efter Ranfts afgang från ckefskapet blef han åter fästad vid operainstitutionen som förste regissör, hvilken befattning han ännu (1917) innehar. André har iscensatt bl. a. följande operor: »Salome» (1908), »Thais» (1912), »Madonnans juveler» (1913), »Mefistofeles» (vid dess

återupptagande i april 1914), »Marouf» (1915), »Manon» (1916), »Trollflöjten» (vid dess återupptagande i januari 1917) och »Parsifal» (första gången den 21 april 1917), alla uppsatta med stor prakt i kostymer och dekorationer. Den 6 juni 1917 utnämndes han till riddare af Vasaorden. — Gift i Stockholm den 17 maj 1908 med fru *Gerda Malmqvist*.

Emil Alexander Linden, *förste regissör och sceninstruktör vid Kungl. Teatern* (jämfte de båda nästföljande) 1 juli 1908—30 juni 1910. (Se Sceniska konstnärer.)

Carl August Söderman, *förste regissör och sceninstruktör vid Kungl. Teatern* 1 juli 1908—30 juni 1910. (Se Sceniska konstnärer.)

Olof Wilhelm Peterson—Berger, *förste regissör och sceninstruktör vid Kungl. Teatern* 1 juli 1908—30 juni 1910.

Född i Ullångers socken i Ångermanland den 27 februari 1867. Föräldrar: förste landtmätaren i Norrbottens län *Olof Peterson* och *Sofia Wilhelmina Berger*. Student 1885, elev vid musikkonservatoriet 1886—1889 och tog organistexamen där sistnämnda år. Studerade under följande vinter komposition och pianospel i Dresden, återvände våren 1890 och var under två år musiklärare i Umeå. Åren 1892—1894 var han lärare vid Dresdener Musikschule. 1895 bosatte han sig i Stockholm som musiklärare och blef året därpå musikrecensent i *Dagens Nyheter*, hvilken befattning han sedermera innehaft med undantag af de båda åren då han var regissör vid Kungl. Teatern. Därjämte har Peterson—Berger gjort sig känd som en synnerligen produktiv tonsättare. Han har komponerat romanser och körsånger, pianomusik och orkesterverk. För scenen har han skrivit festspelet »Sveagaldrar», som uppfördes vid den galaföreställning som gafs den 21 sept. 1897 med anledning af konung Oscar den andres 25-års jubileum, »Ran», uppförd å Kungl. Teatern (första gången den 20 maj 1903), och »Arnljot», likaledes uppförd å Kungl. Teatern (första gången den 13 april 1910), till hvilka operaverk han äfven skrivit texten.

Jacques Goldberg, *förste regissör och sceninstruktör vid Kungl. Teatern* 1 juli 1910—28 febr. 1915.

Född den 16 jan. 1861 i Braunschweig, där fadern var öfverkantör i mosaiska församlingen. Efter att hafva genomgått realgymnasium i födelsestaden ägnade han sig först åt musiken, förnämligast violinspel, men tog sedan undervisning i scenisk framställningskonst, debuterade som skådespelare i Landsberg an der Warthe 1882, och var som sådan anställd vid teatrarna i Frankfurt a. d. Oder, Mainz och Leipzig. År 1888 blef han öfverregissör i Elberfeld, därefter i samma egenskap vid stads-teatrarna i Koburg, Magdeburg, Prag, Bremen, Stettin (som direktör), Theater des Westens i Berlin, Elberfeld, Metropolitan Opera i New York, Düsseldorf och Colmar i Elsass (som direktör). Från sistnämnda engagement kom han till Stockholm 1910. Då han i februari 1913 afgick från sin befattning som förste regissör vid Kungl. Teatern utnämndes han till riddare af Vasas orden. Har sedermera varit anställd som regissör vid Hamburger Stadttheater. — Gift 1894 i Königsberg med *Helene Cohn* (dotter af Kungl. preussiska kommerserådet Isidor Cohn).

Carl Wilhelm Emil Hillberg, *regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* (jämte nästföljande) 1888—1889. (Se sceniska konstnärer.)

Nils Edvard Personne, *regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 aug. 1888—31 maj 1892. (Se Sceniska konstnärer.)

Nils Emil Hjertstedt, *regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1892—1895. (Se Sceniska konstnärer.)

Carl Henrik Christiernsson, *regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1895—1901. (Se Sceniska konstnärer.)

Emil Grandinson, *regissör vid Dramatiska Teatern* 1901—1907; *vid nya Kungl. Dramatiska Teatern* 1907—1911. (Se Kansliet.)

Gustaf Martin Linden, *regissör vid nya Kungl. Dramatiska Teatern* från 1 juli 1907.

Född i Malmö den 10 nov. 1875. Föräldrar: läderhandlanden *Ola Andersson* och *Augusta Lovisa Andersson*. Aflade studentexamen år 1895. Tog lektioner i välläsning för fru *Bertha Tammelin* åren 1900 och 1901. Samtidigt, eller från januari

1900, var han anställd som skådespelare vid Vasateatern och därefter till våren 1901 vid Svenska Teatern. Spelåren 1901—1904 engagerad vid Svenska Teatern i Helsingfors och 1904—1906 hos Victor Castegren vid Stora Teatern i Göteborg. Spelåret 1906—1907 studerade han regie vid Hofburgteatern i Wien, Lessingteatern i Berlin och Neues Schauspielhaus i Düsseldorf. Blef därefter antagen som förste regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern från den 1 juli 1907. Bland de stycken han å denna scen uppsatt må nämnas bl. a. Anzengrubers »Samvetets mask» Henning Bergers »Syndafloden», Ossiannilssons »Tigerhuden», Gogols »Revisorn», Melchior Lengyels »Taifun» och Arvid Järnefelts »Titus». Han har dessutom utvecklat en liflig skriftställerverksamhet och har öfversatt ett stort antal pjäser. Gift i Stockholm den 6 maj 1912 med skådespelerskan vid Kungl. Dramatiska Teatern *Olga Emma Natalia Raphael*.

Andre Regissörer. Teatersufflörer. Föreståndare för Scenens byrå.

Wilhelm Kjellberg, *teatersufflör* 1 juli 1831—30 juni 1845, *regissör* (äfvén benämnd *intendent*) 1 juli 1845—30 juni 1856, *andre regissör* från den 1 juli 1856, *föreståndare för scenens byrå* 1 juli 1863—1864.

Född i Stockholm den 1 febr. 1810, elev vid Kungl. Teatern 26 jan. 1828—1 juli 1831, bebuterade som *Moses* i »Landtprästen i Wakefield» den 13 sept. 1829, fick 1831 anställning som »sufflör på scenen» eller »teatersufflör», såsom denna befattning kallades, d. v. s. den på scenen under föreställningarne tjänstgörande andre regissören som har till uppgift att passa på de uppträdandes entréer, gifva tecken till ridåns upp- och neddragning samt att för öfrigt sköta en hel del bakom kulisserna förefallande göromål (alltså ej att förblanda med sufflören i sufflörluckan, hvares uppgift endast är att bistå de uppträdande vid bristande memorering). Från 1845 förenade han denna tjänst med befattningen som regissör med titeln »intendent», d. v. s. styresman för scenen, eller, såsom denna befattning

numera kallas, »förste regissör och sceninstruktör». Från 1856, då Torsslow ånyo lät engagera sig efter mera än tjuguarig bortovaro, blef Kjellberg regissör utan egenskap af styresman för scenen. Från den 1 juli 1863 blef han »föreståndare för Scenens byrå» — den tjänsteman, som har till åliggande att ombesörja annonsering och affischering samt att vid repertoarändring utfärda erforderliga kallelser (som på den tiden, då inga telefoner funnos, måste ske genom budskickning), ombestyra utlämnandet af tal- och sångroller m. m. — Han afled i Stockholm den 27 mars 1864.

Carl Robert Lindmark, *teatersufflör* (= *andre regissör*) 1 juli 1854—1865.

Född den 27 dec. 1822. Elev vid Kungl Teaterns balettskola 1840—41, förflyttad till korstaten den 31 mars 1841, där han kvarstod till den 30 dec. 1841. Anställd som aktör vid den af kapten Anders Lindeberg följande år öppnade Nya Teatern vid Carl XIII:s torg, hvilken scen han tillhörde tills han år 1854 fick anställning vid Kungl. Teatern som »teatersufflör». Från den 1 sept. 1859 blef han därjämte förvaltare af attributförrådet och innehade sedermera båda dessa befattningar till sin död den 22 mars 1865.

Johan Fredrik Isidor Högfeldt, *andre regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 15 aug. 1863—1874.

Född den 8 aug. 1824. Började sin teaterbana vid 18 års ålder hos Anders Lindeberg vid Nya Teatern under dess första spelår, 1842—1843, var sedan anställd vid änkefru Hedvig Charlotta Djurströms sällskap, där han kvarstod äfven sedan detsamma öfvertagits af skådespelaren Rudolf Forssberg; i början af 1850-talet kom han till Hesslers sällskap, som han tillhörde t. o. m. spelåret 1856—1857, hvilket år nämnda sällskap spelade på den i okt. 1856 invigda Ladugårdslandsteatern. Följande spelår anställd hos Stjernström vid Mindre Teatern (den Lindebergska) och 1858—1859 hos Theodor Schwartz vid Ladugårdslandsteatern, för hvilken scen Högfeldt själf sedan blef direktör från april 1859 till och med mars 1860. År 1863 anställdes han vid Kungl. Dramatiska Teatern, som han sedan tillhörde till sin död den 26 jan. 1874. Högfeldt var en flitig

öfversättare af teaterstycken. — Gift med *Engel Wilhelmina Charlotta Djurström* (född den 7 nov. 1831, död i Mariestad den 15 febr. 1852).

Carl Johan Albion, *föreståndare för Scenens byrå* 1 juli 1864—30 juni 1866, *byråskrifvare* 1 juli 1866—30 juni 1868.

Född den 5 nov. 1814. Före sin anställning vid Kungl. Teatrarne var han under åren 1856—1863 räkenskapsförare och kassaförvaltare hos Stjernström vid Mindre Teatern. Från den 1 juli 1863 var han kontrollant öfver biljettförsäljningen vid Kungl. Teatrarne, från hvilken befattning han afgick 1868 då han äfven slutade vid Scenens byrå; han blef då i stället förvaltare för materialförrådet, på hvilken post han kvarstod till sin död den 5 dec. 1877.

Olof Theodor Holmgren, *andre regissör vid Kungl. Stora Teatern* 1 juli 1865—30 juni 1868. (Se Sceniska konstnärer.)

Carl Magnus Boberg, *byråskrifvare* 1 juli 1866—30 juni 1868, *andre regissör vid Kungl. Stora Teatern* 1 juli 1868—30 juni 1888.

Född den 14 sept. 1838. Han började vid 18 års ålder som ordonnans vid Kungl. Teatern, efter 10 års plikttrogen tjänstgöring på denna underordnade plats befordrades han till byråskrifvare, och efter ytterligare två år till andre regissör vid operascenen, hvilken befattning han alltjämt skötte med aldrig svikande plikttrohet och samvetsgrannhet tills en plågsam sjukdom bröt hans krafter. Han afled i Stockholm den 26 april 1899. — Boberg var gift tre gånger: första gången med *Hilda Carolina Sällström*, från hvilken han blef skild; andra gången med korsångerskan *Albina Victoria Constantia Landelius* (född i juni 1860, död den 27 april 1896); för tredje gången trädde han i äktenskap, ett halft år efter sin andra hustrus död, med sin fränskilda hustru i första giftet, *Hilda Sällström*.

Johan Fredrik Paul, *biträdande andre regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 okt. 1866—30 juni 1868. (Se Sceniska konstnärer.)

Carl Gustaf Callmén, *andre regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 febr. 1874—30 juni 1886. (Se Sceniska konstnärer.)

Kungl. Teatrarne.

